Statenbrief

Informerend

Datum
30 september 2026

Zaaknummer
2024-001159

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Onderwerp
Canon van Gelderland businesscase

Beleidsprogramma
- Aantrekkelijke leefomgeving

Ambitie
- Ambitie 3 Cultuur en Maatschappij

Portefeuillehouder
Peter Drenth

1 Kern van deze Statenbrief

Met deze Statenbrief informeren wij uw Staten over de definitieve businesscase voor de overzichtstentoonstelling van de Canon van Gelderland in Zutphen. De Canon bestaat uit een centrale overzichtstentoonstelling in de Witte Vleugel in Zutphen en een provinciebreed programma. Samen maken deze de Gelderse geschiedenis zichtbaar en beleefbaar voor inwoners en bezoekers en versterken zij het Gelderse museale- en erfgoedveld.

Gemeente Zutphen en Musea Zutphen zien voldoende perspectief om de overzichtstentoonstelling te realiseren, maar dit is niet mogelijk binnen de eerder beschikbaar gestelde financiële kaders. Om de overzichtstentoonstelling te kunnen realiseren is er aanvullend € 2,6 miljoen incidenteel en maximaal € 268.000 structureel per jaar extra nodig. Een aanvullende structurele bijdrage van de gemeente Zutphen wordt daarop in mindering gebracht. Hierover vindt de komende maand overleg plaats met de gemeente Zutphen.

2 Waarom ontvangt u deze Statenbrief?

In het coalitieakkoord is afgesproken het idee voor een Gelders Museum te ondersteunen en samen met uw Staten te onderzoeken hoe dit het beste kan worden georganiseerd. De uitwerking sluit aan bij ons cultuur- en erfgoedbeleid, waarin het zichtbaar en beleefbaar maken van de Gelderse geschiedenis en identiteit voor inwoners en bezoekers een belangrijke ambitie is. De Canon van Gelderland geeft hieraan invulling met een centrale overzichtstentoonstelling en een provinciebreed programma.

Gemeente Zutphen en Musea Zutphen hebben de mogelijkheden voor de overzichtstentoonstelling verder uitgewerkt. De aangescherpte businesscase laat zien dat een kwalitatief goede en duurzaam exploiteerbare overzichtstentoonstelling in de Witte Vleugel mogelijk is, maar niet binnen de eerder beschikbaar gestelde financiële kaders.

3 Hoe bent u eerder betrokken?

In 2025 hebben uw Staten richting gegeven aan de uitwerking van de Canon van Gelderland als alternatief voor een zelfstandig

provincie Gelderland

Gelders Museum. Daarbij is gekozen voor een samenhangende aanpak met een centrale overzichtstentoonstelling en een provinciebreed programma.

In juli 2026 informeerden wij u over de tussenstand middels een Statenbrief (PS2026-724). De Witte Vleugel kwam als kansrijke locatie naar voren. Daarbij gaven wij aan dat de businesscase voor de overzichtstentoonstelling nog verder moest worden aangescherpt op exploitatie en begroting, en dat wij na de zomer terug zouden komen bij u met de definitieve bedragen. Gemeente Zutphen en Musea Zutphen hebben deze uitwerking gedurende de zomer afgerond. De uitkomsten daarvan vormen de basis van deze informerende Statenbrief. De volledige businesscase is te vinden in de bijlagen.

4 Samenvatting

De Canon van Gelderland geeft invulling aan de provinciale ambitie om de geschiedenis van Gelderland zichtbaar en beleefbaar te maken. Met de combinatie van een centrale overzichtstentoonstelling en een sterk provinciebreed programma ontstaat één samenhangende aanpak: Zutphen biedt het herkenbare ankerpunt en het programma zorgt voor verbinding, participatie en bereik in heel Gelderland.

Gemeente Zutphen en Musea Zutphen zien voldoende perspectief voor realisatie van de overzichtstentoonstelling en willen daarvoor verantwoordelijkheid nemen. Wij delen hun beoordeling dat de Witte Vleugel een aantrekkelijke centrale presentatie mogelijk maakt binnen een bestaande museale organisatie. De businesscase laat tegelijkertijd zien dat aanvullende provinciale financiering nodig is.

Dit gaat om aanvullend € 2,6 miljoen incidenteel en maximaal € 268.000 structureel per jaar bovenop de al eerder door uw Staten beschikbaar gestelde bedragen. Met afspraken over verantwoordelijkheden, financiële kaders, verantwoording en evaluatie achten wij de realisatie en langjarige exploitatie voldoende geborgd. Het provinciebrede programma is daarbij essentieel om de Canon als geheel te laten slagen en de investering in Zutphen provinciebreed betekenis en bereik te geven.

5 Informatie

De uitgewerkte businesscase biedt voldoende perspectief voor realisatie in Zutphen
Gemeente Zutphen en Musea Zutphen hebben de mogelijkheden voor de overzichtstentoonstelling verder uitgewerkt en doorgerekend. Op basis van de aangescherpte businesscase achten zij realisatie in de Witte Vleugel haalbaar en willen zij daarvoor verantwoordelijkheid nemen. De businesscase laat tegelijkertijd zien dat realisatie niet mogelijk is binnen de eerder beschikbaar gestelde financiële kaders. Wij beoordelen het voorstel als een realistische mogelijkheid om de provinciale ambitie voor de Canon te realiseren. De volledige businesscase inclusief het inhoudelijk concept is terug te vinden in de bijlage.

De Witte Vleugel is een aantrekkelijk centraal ankerpunt voor de Canon
Het voorstel gaat uit van een permanente overzichtstentoonstelling waarin bezoekers in negen chronologische tijdvakken kennismaken met de geschiedenis van Gelderland. Authentieke objecten worden gecombineerd met audiovisuele middelen, interactieve toepassingen en publieksprogrammering. De exploitatie is gebaseerd op 15.000 extra reguliere bezoekers en 1.500 extra schoolbezoeken per jaar. Samen met de bestaande bezoekers van Musea Zutphen wordt uitgegaan van circa 54.000 bezoekers per jaar.

De tentoonstelling is niet bedoeld als statische presentatie, maar blijft actueel en beweegt inhoudelijk mee met het provinciebrede programma. Zij biedt het overzicht en verwijst bezoekers naar plekken, collecties en verhalen elders in Gelderland.

Het provinciebrede programma geeft de Canon betekenis in heel Gelderland
Het provinciebrede programma vormt samen met de overzichtstentoonstelling de Canon van Gelderland. Het programma verbindt verhalen, collecties, activiteiten en instellingen in heel Gelderland. Musea en erfgoedinstellingen zijn daarbij niet alleen uitvoerder, maar ook medevormgever. De programmering biedt ruimte voor tentoonstellingen, presentaties, educatie en publieksactiviteiten bij musea en erfgoedlocaties en voor samenwerking met lokale partners en inwoners. In de bijlage is een uitgebreidere programma-opzet inclusief begroting voor het programma te vinden. Deze opzet is het afgelopen jaar tot stand gekomen in samenwerking met het Gelderse culturele- en erfgoedveld.

Programma en overzichtstentoonstelling versterken elkaar. Activiteiten en verhalen elders in Gelderland kunnen verwijzen naar en voortbouwen op de centrale tentoonstelling, terwijl de tentoonstelling bezoekers uitnodigt het Gelderse erfgoed in de provincie verder te ontdekken. Een sterk programma vergroot daarmee ook het bereik en de uitstraling van Zutphen als centrale locatie.

Aanvullende financiering maakt een duurzame realisatie en exploitatie mogelijk
De aangescherpte businesscase brengt de financiële opgave voor inrichting, toekomstige vervanging, bezoekersrisico en structurele exploitatie in samenhang in beeld. Het uitgangspunt bij het opstellen van de businesscase is geweest dat wij een kwalitatief sterke en toekomstbestendige overzichtstentoonstelling willen opzetten. Eerder genoemde bedragen waren te laag ingeschat en brachten te veel risico's met zich mee op de lange termijn. De aanvullende financiering is nodig om de toekomstbestendigheid en de kwaliteit van de overzichtstentoonstelling te garanderen. Zo investeer je als provincie niet alleen in de opening van de tentoonstelling, maar ook in de houdbaarheid ervan. Daarnaast vinden er de komende maand gesprekken plaats met de gemeente Zutphen over hun aanvullende bijdrage.

Organisatie en governance
De businesscase gaat ervan uit dat de overzichtstentoonstelling wordt ondergebracht bij Musea Zutphen. De provincie is investeerder en subsidiegever en bewaakt dat de provinciale doelen en financiële kaders worden gerealiseerd. De gemeente Zutphen is eigenaar van de Witte Vleugel, subsidiegever en medefinancier. Musea Zutphen voert de tentoonstelling uit en neemt verantwoordelijkheid voor beheer en exploitatie.

Mochten uw Staten ervoor kiezen de extra middelen beschikbaar te stellen, maken wij met gemeente Zutphen en Musea Zutphen afspraken over uitvoering, verantwoording en bijsturing. Deze worden vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst en subsidiebeschikkingen. De financiële en inhoudelijke resultaten worden jaarlijks gevolgd en periodiek geëvalueerd.
Voor het provinciebrede programma wordt de programmaorganisatie zelfstandig functionerend ondergebracht bij Erfgoed Gelderland, met gebruik van het netwerk, de kennis en faciliteiten van deze organisatie. De verdere programmering wordt samen met grote en kleine erfgoedinstellingen in Gelderland ontwikkeld.

6 Kanttekeningen en dilemma's en risico's

De bezoekersontwikkeling blijft onzeker
De businesscase gaat uit van een substantiële groei van het aantal bezoekers. Deze groei is onderbouwd, maar niet gegarandeerd. Voor de eerste tien jaar wordt het financiële risico van achterblijvende bezoekersinkomsten afzonderlijk afgedekt met een Bestemmingsfonds Bezoekersrisico van € 0,6 miljoen. Dit fonds kan niet worden gebruikt voor andere exploitatietekorten.

Een grote investering in één locatie vraagt om een provinciebrede meerwaarde
De provinciale bijdrage aan de overzichtstentoonstelling is aanzienlijk en hoger dan bijdragen aan andere musea en erfgoedinstellingen. De investering is gekoppeld aan een specifieke provinciale opgave: de centrale overzichtstentoonstelling van de Canon van Gelderland. Het provinciebrede programma verbindt deze met musea, erfgoedinstellingen, verhalen en activiteiten in heel Gelderland. Daarmee krijgt de investering in Zutphen meerwaarde voor de gehele provincie.

7 Duurzaamheid

De overzichtstentoonstelling wordt gerealiseerd in de bestaande Witte Vleugel. De gemeente Zutphen is als eigenaar verantwoordelijk voor het gebouw en investeert in de verduurzaming daarvan.

8 Planning en control

Voor de ontwikkeling van de Canon hebben uw Staten eerder € 5 miljoen incidenteel beschikbaar gesteld. Vanaf 2027 is daarnaast structureel € 1,5 miljoen per jaar beschikbaar voor het provinciebrede programma. Voor het realiseren van de overzichtstentoonstelling in Zutphen is aanvullend nog € 2,6 miljoen incidenteel en maximaal € 268.000 structureel per jaar nodig. Er is nog incidentele ruimte beschikbaar in het Statenbudget en het budget van € 5 miljoen dat bij de Tussenbalans apart is gezet voor initiatieven die buiten de beleidskaders vallen, maar wel bijdragen aan een leefbaar, bereikbaar en toekomstbestendig Gelderland. Het is aan uw Staten om bij de behandeling van de begroting de aanvullende financiering beschikbaar te stellen.

De aanvullende incidentele provinciale financiering van € 2,6 miljoen is als volgt opgebouwd:
- aanvullende provinciale investering inrichting: € 0,5 miljoen;

- vervanging van inrichting en ICT gedurende de eerste tien jaar: € 1,5 miljoen;
- Bestemmingsfonds Bezoekersrisico: € 0,6 miljoen.

De exploitatie is mede gebaseerd op inkomsten uit de extra bezoekers. Om het risico van achterblijvende bezoekersinkomsten af te dekken wordt eenmalig € 0,6 miljoen opgenomen in een Bestemmingsfonds Bezoekersrisico. Een tekort komt ten laste van het fonds; hogere inkomsten worden toegevoegd tot maximaal de oorspronkelijke omvang. Het fonds kan niet worden ingezet voor andere exploitatietekorten van Musea Zutphen.

Op basis van de businesscase resteert een structurele financieringsbehoefte van maximaal € 268.000 per jaar. Met de gemeente Zutphen vindt de komende maand overleg plaats over een aanvullende structurele gemeentelijke bijdrage. Deze gemeentelijke bijdrage wordt volledig in mindering gebracht op de provinciale bijdrage.

9 Participatie en communicatie

De Canon wordt in nauwe samenwerking met betrokken partners ontwikkeld. Voor de overzichtstentoonstelling wordt samengewerkt met gemeente Zutphen en Musea Zutphen.

Het provinciebrede programma wordt samen met vertegenwoordigers uit het Gelderse museale en erfgoedveld ontwikkeld en vanaf 2027 uitgevoerd. Ook bij de verdere programmering blijft het veld actief betrokken. Daarmee wordt voortgebouwd op de participatieve aanpak waarover wij uw Staten in juli hebben geïnformeerd.

10 Vervolg

Als uw Staten ervoor kiezen om deze aanvullende bedragen beschikbaar te stellen voor de Canon van Gelderland, kunnen provincie, gemeente Zutphen en Musea Zutphen de uitvoeringsovereenkomst en subsidiebeschikkingen definitief vastleggen en kan de ontwikkel- en realisatiefase starten. Met de gemeente Zutphen vindt de komende overleg plaats over een aanvullende gemeentelijke bijdrage.

Parallel hieraan wordt het provinciebrede programma samen met het Gelderse erfgoedveld verder ontwikkeld en vanaf 2027 uitgevoerd. Daarbij wordt ook de organisatorische inbedding bij Erfgoed Gelderland verder uitgewerkt.

Gedeputeerde Staten van Gelderland
Helga Witjes - Plv. Commissaris van de Koning
Johan Osinga - Secretaris

Bijlage(n)
1 Definitieve businesscase voor de overzichtstentoonstelling in Zutphen;
2 Programmaopzet voor de Canon van Gelderland.